

Kosta Trifković
MILA

Po delu Karla Augusta Gernerera, "posrbio" Kosta Trifković, 1872.

OSOBA

Mila, glumica

Zbiva se u Novom Sadu, u sobi upravitelja Narodnog pozorišta

PRVI ČIN

PRVA POJAVA

MILA (stupi naglo):

Već od osam sata kako čekam ovde,
Pa još nigde nikog nema od gospode!
E, sad, je l' to lepo, biva li to svuda
Da glumica čeka kao kakva luda?
Otrpe – bože mili – ko'lko je muke stalo,
Kako se za glumce teško vrbovalo,
Pa je l' ko za glumca tek pokaz'o volje,
Daj ga navrat-nanos, primaj brže-bolje!
A gle sada šta je? Sad mora da čeka,
Svakom da se klanja jošte iz daleka,

Kosta Trifković

MILA

Po delu Karla Augusta Gernerera, "posrbio" Kosta Trifković, 1872.

OSOBA

Mila, glumica

Zbiva se u Novom Sadu, u sobi upravitelja Narodnog pozorišta

PRVI ČIN

PRVA POJAVA

MILA (stupi naglo):

Već od osam sata kako čekam ovde, Pa još nigde nikog nema od gospode!

E, sad, je l' to lepo, biva li to svuda Da glumica čeka kao kakva luda?

Otrpe – bože mili – ko'lko je muke stalo, Kako se za glumce teško vrbovalo, Pa je l' ko za glumca tek pokaz'o volje, Daj ga navrat-nanos, primaj brže-bolje!

A gle sada šta je? Sad mora da čeka, Svakom da se klanja jošte iz daleka, Mora da obuče gospodsko odelo.

Je l' u lepom ruvu – prime ga zacelo, A nije li ruvo po poslednjoj modi, Ni glumica nije po volji gospodi.

Da li ona ima za glumicu dar, Niko i ne pita – suvišna je stvar!

Ja, ja nemam tako gospodsko odelo, Al' naprotiv dara, imam ga zacelo, U šaljivoj igri nigde nemam para, Imam i za dramu evidentnog dara, U žalosnoj igri, tu sam teke vešta, Tu su naspram mene sve druge koješta!

Po svim srpski mesti već za mene znadu, U Pančevu, Vršcu i Novome Sadu, Mitrovici, Rumi i u Vukovaru, U Somboru isto k'o u Temišvaru.

Ali našto vazdan – ime je čuveno – Ja se zovem: “Mila” - tim je sve rečeno!

Još nikako nema gospodina Tone.

Već je pola dvan'est, skoro će i podne, Pa sad pravo kaž'te, kod takvoga reda Ne bi l' čovek mor'o svisnuti od jeda?

Šta ću sad da radim? Ko zna 'oće l' doći?

(Publici): Već vi kad bi' hteli, mogli bi' pomoći.

Pitajte me kako? Odmah ću vam reći: Ja ću svakoj probi pred vama podleći, Pa budem li stekla vašega priznanja, Primit me moraju bez zaustezanja.

Predstavit ću prvo devojčicu mladu, Koju navrat-nanos hoće da udadu!

(S vrata uskakuta u sobu.) “Mati, otac, mati!” (Muškim glasom.) Šta je, moja mazo?

“Ćirica je doš'o? Znate šta je kaz'o?”

Hoće da me prosi?" - Već si isprošena!
Za četrnaest dana bićeš mu i žena!
(Plačući.) "Al' ja neću, otac, neću muža taka!"
Nemoj biti luda, muža hoće svaka!
"Al' ja neću, neću!" - Ko bi jošte plak'o?
Brak je raj zemaljski! – "Nije baš ni tako!
I danas se mati s tatom posvañala!"
To se tebi čini, to je bila šala!

"Al' ja neću, neću!" - Ali, dete moje, Sve to biva samo zarad sreće
tvoje, Ćirica je bogat, što god budeš htela, Haljina, marama, šešira,
cipela, Sve će Ćira dati! – "A hoće li Ćira, Kada budem htela, dati
oficira?"

Našto oficira? – "Kada ima mati, Hoću zato i ja da me lajtnant prati!"
Poñi ti za Ćiru, pa ga lepo moli, Ne možeš li lepim, ružnim ga
privoli, Pa će on zacelo, tek da bude mira, Dati ti za Božić jednog
oficira.

"Je l' istina, otac? E, onda ću poći, Tako ću do muža i lajtnanta
doći!"

(Otrči do vrata, stane, okrene glavu i govori.) Tako biva sada, to je
sad moderno!

U starije vreme sve je bilo smerno.

(Stupi napred nekoliko koračaja.) "Mati, vi ste zvali?" (Strog glas.)
Zato sam te zvala

Da čujem od tebe bi li se udala.

Ti sad nisi više devojka malena, Trebalo bi dosad da si veće žena!

"To bih i ja rekla!" - Dakle se odvaži!

"To bih i ja rekla!" - Muža sebi traži!

"To bih i ja rekla!" - Reci, ded da vidim, Za koga bi pošla! – "Mati, ja
se stidim, Za onog jurata, ja bih rado pošla!"

Otkuda si opet na jurata došla?

"Ja ga volim." - Kako? – "I on mene." - Kako?

Samo se ti udaj, za ljubav je lako.

Poslušaj ti mene, tvoju mater staru, Pruži ruku starcu Jovi
opančaru.

"Vi najbolje znate!" - On je bogat gazda!

"Vi najbolje znate!" - Ima novca vazda!

"Vi najbolje znate!" - Još će malo teći!

“Vi najbolje znate!” - Pa će u grob leći!

“Vi najbolje znate!” - Pa posle opela – Ostaće ti novci i sermija cela!

“To bih i ja rekla!” - A s njegovim zlatom Možeš posle lako živiti s juratom!

“Vi najbolje znate!” - Kako ti se sviđi!

“Vi najbolje znate!” - A ti sada idi!

Devojci sirotaj okreće se soba, Al' tako je bilo u starije doba.

(Opet se vrati vratima.) Sad ću da prikažem blebetuše žene, Najmilije to su uloge za mene.

(Dođe opet napred i vrlo brzo.) “Službenica vaša, znate šta je novo?

Simidžija Pera svoju ženu psov'o, Tamo njojzi čuda trista miliona, I to sve zbog jednog tričavog šinjona!

O, ti blagi bože, šinjoni se nose, A sirota žena nema ništa kose.

P' onda, znate još šta? Stara baba Kata Polazi za nekog mladog advokata.

Kažu da je ona zaljubljena slepo No, već jeste čuli – to će biti lepo!

A da vid'te samo sirotice Staze, Leži žena bona, a muž joj kod Laze!

Al' tako joj treba, svakog božjeg sveca Skupljaju se kod nje da mešaju keca!

a jeste li čuli za Jucinu kćer?

Kažu da je uj'o baš za nogu ker, Pa sada sirota u ilidžu ide, Već kako se samo lagati ne stide, K'o da niko ne zna da je pre tri dana u ilidžu ot'š'o Aca iz Gložana!

Znate da je danas Pera bankrotir'o?

Veliku je svotu za drugog žirir'o – Tako ljudi kažu, a neće da vide Da njegova žena sva u svili ide.

A već to ste čuli: Sima iz Kulpina Dobio je danas desetoga sina!

Desetoga sina! Svemogući bože, Što se opet u tog dečurlija množe!

A jeste li čuli za pisara Stevu?

Isprosio danas frajlicu Milevu, No i to je za nju te još kakva radost, Jer je već odavna projurila mladost!

Kako sada živi taj inspektor Kosta, Ne može se čovek načuditi dosta!

Svaki dan pečenja – to je nečuveno!

Može l' taj od plate živiti pošteno?

Juče – ja se šetam onud promenadom, Al' eto ti doktor sa njegovom mladom, Ona, sva u svili – šta će njojzi svila?

Ne seća se više ko je, šta je bila?

Pa taj bezobrazluk, haljina k'o moja, Samo što je moja mnogo lepšeg kroja, P' onda je na mojoj čipka mnogo šira, P' onda je još moja na četir' karnira, A najposle meni mnogo lepše stoji, sasvim je uz telo, njena falte broji, Ovde joj je dole suviše široka, Ovde joj je gore suviše visoka, Ovde joj je ostrag jako nabrojana, A ovde joj napred nečim zamazana, Trebalo bi da je i u šlepu duža, Šira oko kuka, a u struku uža.

Ali sad je dosta – sada moram ići, Skoro će i podne, a gosti će stići, Pozvali smo danas našeg ablegata, Jednog senatora i dva advokata, Imaćemo danas supu s patlidžanom, Drugu sa pirindžom i sa parmezanom, P' onda tek dolaze filovana jaja, P' onda idu raci, p' onda ide ćaja, Sedam vrsta testa, tri vrste pečenja, Al' sad već idem, zbogom, do viñenja!”

A kako izgleda devojka u kosi Koja već na leñi po' stoleća nosi?

(Zgureno, otežući kroz nos.) “To je strašno, strašno – taj današnji svet!

To je strašno, strašno, baš ti je proklet!

Kako sad devojke obučene idu?

To je strašno, strašno - ramena se vidu!

Ruke sasvim gole, široke k'o bure, To je strašno, strašno – p' onda tek frizure!

Visoke, široke, pune tuñe kose, To je strašno, strašno – šta sve danas nose!

Oh, kako je bilo za vremena moga, Nit' je bilo čuda ni luksuza toga, Smireno smo išle, pogled uvek dole, A jesmo l' se srele s onim koj' nas vole, Ni za boga ne bi podignule oči – U današnje vreme svaka ti se boči!

To je strašno, strašno – sve neka se stide!

Jeste l' vid'li koju da u crkvu ide?

Al' u pozorište, na besedu, selo, Tu ne sme da fali, tu ti je zacelo!

To je strašno, strašno – pa na promenadi, Kako li se šire u punoj paradi, Svaka oko sebe četir' kavalira, Slobodno se kreće, jasno konverzira.

To je strašno, strašno – a u moje vreme, Tek otvoriš usta, kao da smo neme, U današnje vreme, kad se koja pita Čime se zanima, kakve knjige čita: “Baš sam poslepodne iščitala Lira, Najradije, znate, čitam iz Šekspira.”

To je strašno, strašno – a kad kući doñe, Odmah hajd na prozor, da vidi ko proñe, A imaju l' samo četrnaest leta, Već su zaljubljene kod današnjeg sveta.

O, pfuj, to je strašno!” - Tako frajla Maca Na današnje cure anatemu baca, Ali kad bi kogod imao kuraži, Da je samo jednim poljupcem ublaži, Znate šta bi rekla naša frajla Maca?

“To je strašno, strašno – malo poljubaca!”

Sad ću da predstavim kako pridikuje Polovica slatka, vulgo kako psuje.

(Goropadno.)

“Vile ušle u te, ti grešniče stari, Koji nit za kuću nit za pos'o mari, Lolo, sakrmentska, sad se ide kući?

Znaš da imam volju taki te istući!

Svog da te izlemam, uzduž i popreko!

Šta? Šta mumlaš tamo! Šta si opet rek'o?”

“Tek je pola deset?” “Zar to nije dosta?

Ti bekrijo svetska, paorendo prosta!

Gde si dosad bio? A, čekaj se samo, Nećeš baš ni tako, samo kad se znamo!

Neću ni ja više trpit toga čuda, Ili možda misliš da sam sasvim luda?

Luda sam – al' bila, što sam tebi došla, Kamo sreće da sam za drugoga pošla, Već da nije samo bilo moga oca, Kao što je bilo vazda prosioca!

Šta je? Šta si rek'o?” “Nije bilo boljih?”

“Boljih ili gorih, bar po mojoj volji!

Ne bi barem pošla za bekriju taku, Što izda na vino i poslednju marku!

A kad ću ja doći do moje mantile?

A kad ćeš mi dati haljinu od svile?

Zar se ti ne stidiš pred bogom i ljudma?

Zar ti nemaš čuvstva, ni srca u grudma?”

(Plačno.)

Pored tvog života moram da se patim, Svaki dan sam bolna, glavom ću da platim!

Zar ti mariš za to, šta se tebe tiče, Je li tebi dobro – žena neka više!

Oh, sirote mene, to me jako boli, Nit ko mari za me, nit me kogod voli!

Šta je? Šta si rek'o? "Ko bi očajav'o?"

"Odmah da si ćut'o, taki da si čmav'o!"

E, sada ste vid'li po ulogu koju, No, pa šta velite za veštinu moju?

Ali to nije moje znanje svo, sad dolazi tekem malo pisme "o".

Ovo malo pisme kako kada zveči, Tako i tumači svakojake reči.

Omladinac jedan gospoñicu gleda: "Ja vas tako volim, izreći se ne da!"

Devojka se boji, ne veruje vuku, Odgovori (ustežući): "O!" - On uhvati ruku.

Ona trgne (karajući): "O!" - "Vi se otimate?"

(kao da ne): "O!" - "Tu malu ruku zašto mi ne date?"

(nežno): "O!" - "Zar moja ljubav nema za vas cene?"

(naprotiv): "O!" - "Što tako strogo gledate na mene?"

(zbunjeno): "O!" - Na koje momak priñe joj lagano, Za poljubac moli.

– "O!" - "Za jedan samo!"

"O!" Al' mirno stoji, a on, šta je to?

Cmokne dva-tri puta, a ona će: "O!"

I sad jošte jedno, što je važno vrlo, Tu ne treba reći, samo treba grlo!

To je plač i smeji – plačem ću početi.

(U različitim varijacijama.) Kako plače dete, kad mu mati preti?

(Plače.) Kako plače deran, kad ga otac lema? (Plače.) Kako plače

deva, kad joj vojna nema? (Plače.) Kako plače žena, kad se s

mužem svadi? (Plače.) Kako pri rastanku zaljubljeni mladi? (Plače.)

Kako plaču cure, kada se udadu? (Plače.) Kako plače baba, kad

sniva o raju? (Plače.) Kako plače ñače kad mu (Pokazuju packu.)

dlani buče? (Plače.) Kako plače šegrt, kad ga majstor tuče? (Urliče.)

(U različitim varijacijama.) A kako se smeje naša seka Kata Kad joj

muž donese minñuše od zlata? (Smeje se.) A kako se smeje, kad se

s mužem šali? (Smeje se.) A kako se smeje, kad je kogod fali?

(Smeje se.) A kako devojka, dok je još u kosi? (Smeje se.) A kako se

smeje kad je kogod prosi? (Smeje se.) A kako se smeje, kad što

smešno nije? (Smeje se.) A kako se smeje, koji zube krije? (Smeje se.) A kako devojke, kad se malo stide? (Smeje se.) A kako se smeje kom od srca ide? (Gromovito.) Ali sad je dosta, nemam više kade, Ostaje na vama da sudite sade, Pa ako je dobro (Šaputalo zvoni.) – šaputalo zvoni -

Preporučite me gospodinu Toni! (Otrči.)

ZAVESA PADA

Kosta Trifković (1843-1875) potiče iz novosadske građanske porodice. Gimnaziju je učio i Novom Sadu, Vinkovcima, Pešti, zatim je završio Pomorsku školu na Rijeci i kao oficirski pripravnik-pisar plovio po moru na trgovačkom jedrenjaku, da bi gimnaziju i ispit zrelosti završio na Rijeci. Pravni fakultet završio je u Požunu-Bratislavi 1867. Odmah posle diplomiranja stupa, kao praktikant, u kancelariju poznatog novosadskog advokata đorņa Vukićevića.

Početak 1868. dobio je mesto protokolista u gradskom sudu u Pešti, ali se iste godine vraća u Novi Sad i postaje podbeležnik gradskog Magistrata. Godine 1869. u Pešti polaže advokatski ispit, a godinu dana kasnije postaje senator i predsednik varošskog suda u Novom Sadu. Pošto nije bio imenovan za kraljevskog sudiju - uprkos svojim sposobnostima i političkoj lojalnosti - postaje advokat u Novom Sadu.

Celog života bio je slaboga zdravlja i, uprkos tome što je imao sreñen i srećan život, umro je u 1875. u Novom Sadu, u trideset drugoj godini.

Nasuprot romantičarskoj herojskoj tragediji u stihu, koja je u nas u to vreme bila na najvećoj ceni, Trifković je negovao proznu realističku komediju. U javnosti se prvi put javlja "posrbom" s nemačkog jezika: 1870. godine Srpsko narodno pozorište prikazalo je šalu u jednom činu "Milo za drago", čiji je izvorni tekst komedija La Revanche francuskog pisca Žan Fransoa Rožea, čiju nemačku preradu Trifković koristi. Ostale Trifkovićeve posrbe su "Mila", "Ni brigeša", "Tera opoziciju" i "Pola vina pola vode", koje nisu izvoñene ni objavljene za njegova života.

U originalnim delima davao je slike iz života novosadskih malograñana iz sedamdesetih godina. Fabule tih malih komedija najčešće su zasnovane na ljubavnim zgodama i nezgodama, i obično imaju srećan završetak i poneku moralnu pouku. Počeo je romantičnim dramoletom "Mladost Dositeja Obradovića", a zatim slede dramolet "Na Badnji dan" i šaljive igre "Francusko-pruski rat", "Čestitam", "Školski nadzornik", "Izbiračica" i "Ljubavno pismo", a u rukopisu je ostavio više nedovršenih komedija. Njegova dela pravljena su dramaturški vešto, s izrazitim smislom za humor,

zabavna su i prijatna, pa se i danas nalaze na repertoarima naših pozorišta.

Karl August Gerner (Görner, Karl August, 1806-1884), nemački dramatičar, glumac i reditelj, rođen je u Berlinu, u porodici visokog državnog činovnika. Kada mu je bilo šesnaest godina, pobjegao je od kuće i stupio u pozorište, najpre u Štetinu, a zatim u Ketenu. Godine 1824. osniva svoju pozorišnu trupu, i s njom gostuje u mnogim provincijskim mestima (Hale, Kemnic, Frajberg, Citau, Budišin, itd.).

Njegova darovitost bila je zapažena i 1827. postaje glavni reditelj pozorišta u Štrelicu. Od tada je njegova karijera u stalnom usponu; radio je u pozorištima u Breslavi (današnji Vroclav), Berlinu i do smrti u Hamburgu.

Pored toga što je spadao u istaknute nemačke glumce i reditelje svoga doba, Gerner je bio veoma plodan dramski pisac. Napisao je oko sto pedeset dramskih dela, od kojih je više od stotinu sabrano u razne zbirke. Na nemačkom govornom području Gernerova dela uživala su veliku popularnost. U Narodnom pozorištu u Beogradu prikazani su njegovi komadi: "Novi plemić", "Po engleski", "Traži se stric ili stari Fridrih i njegovo vreme", "Slanik", "Kratkovid", "Maćeha", "Ni brigeša" (posrba Koste Trifkovića) i "Mila" (posrba Trifkovića), a u Srpskom narodnom pozorištu prikazane su drame "Novi plemić", "Slanik", "Ni brigeša", "Poklon" i "Snežana" u periodu od 1868. do 1913.

(Beleške o piscima preuzete iz knjige "Posrbe", Nolit, Beograd, 1987.

str. 399-401, priredio Petar Marjanović)

Monodrama "Mila" premijerno je prikazana u Novom Sadu 1872.

Ulogu je tumačila Draginja Draga Ružić.